

تحلیل سیاسی هفته (۱۰۰)

تأملی بر اقدام تجاوزگرانه رژیم صهیونیستی در غزه

مقدمه

نزدیک به یک هفته است که رژیم صهیونیستی بار دیگر به بهانه تضمین امنیت صهیونیست‌ها به حملات وحشیانه علیه مردم مظلوم غزه روی آورده است. در این مدت، آشکارا جنایت علیه بشریت بر فلسطینی‌ها روا داشته شده و تمامی اصول حقوق بشری زیر پا گذاشته شده است. بیش از یکصد و شصت و شش شهید و چندین هزار زخمی رهاورد حملات وحشیانه اسرائیل برای فلسطینیان روزه‌دار بوده است. هرچند ابعاد وسیع فجایع انسانی ناشی از این تجاوزگری بر هیچ‌کس پوشیده نیست، اما آنچه بیش‌ازپیش اهمیت می‌یابد ملاحظات سیاسی و استراتژیکی است که ارتباطی تنگاتنگ با این تجاوز و وحشیانه دارند.

اهداف اعلامی اقدام تجاوزگرانه رژیم صهیونیستی

اسرائیل تجاوزگری اخیر خود علیه نوار غزه را عملیات «صخره سخت» نامیده است. با بررسی مواضع رهبران رژیم صهیونیستی در زمان قبل از تجاوزگری و در طی آن می‌توان گفت که آنها چهار هدف ذیل را برای تجاوز اخیر خود تعیین کرده‌اند:

۱. سیاستگذاران صهیونیست مهمترین دلیل تصمیم به این تجاوزگری را بر هم خوردن وضعیت بازدارندگی میان این رژیم و حماس اعلام کرده‌اند. آنها می‌گویند با از بین رفتن بازدارندگی، حماس نوار غزه را بیش‌ازپیش در کنترل دارد و همین امر سایر گروه‌های مسلح مقیم غزه را قادر ساخته است علیه شهرک‌نشین‌های صهیونیست دست به عملیات بزنند یا به تهدید به انجام عملیات علیه آنها روی آورند.

۲. ازسوی دیگر، فرماندهان ارتش این رژیم اعلام کرده‌اند که از طریق این حمله می‌خواهند تهدید بالقوه روزافزون ناشی از انباشت زرادخانه بزرگ راکت‌های میان‌برد و دوربرد غزه که قادرند مرکز اسرائیل را هدف قرار دهند از میان بردارند.

۳. سومین هدفی که رهبران صهیونیستی اعلام کرده‌اند سرنگون‌سازی دولت حماس در نوار غزه است که این امر به ادعای آنها نه تنها بر توانمندی‌های نظامی کنونی ضربه وارد می‌سازد، بلکه آینده حماس را نیز در مخاطره قرار می‌دهد.

۴. در نهایت، اسرائیل این تجاوزگری را ابزاری برای فرافکنی اشغالگری خویش و محملی برای مظلوم‌نمایی شهروندان صهیونیست می‌داند، به‌گونه‌ای که کوشیده است هرگونه تجاوزی را نوعی دفاع مشروع جلوه دهد.

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات سیاسی

محركه‌های اقدام تجاوزگرانه رژیم صهیونیستی

هرچند رژیم صهیونیستی اهداف چهارگانه فوق را به‌عنوان اهداف تجاوز اخیر به غزه برشمرده است، ولی اگر به مواضع سران این رژیم در تجاوزات قبلی بنگریم در می‌یابیم که این‌گونه موضع‌گیری‌ها کم‌وبیش در حین جنگ‌های هشت‌روزه در سال ۲۰۱۲ و بیست‌ودو روزه در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ نیز ابراز شده‌اند. ازاین‌رو، علت این اقدام وحشیانه را باید نه در اهداف بلکه در محركه‌های اقدام جستجو کرد. محركه‌های اقدام رژیم صهیونیستی بیشتر صبغه ادراکی دارند و به ادراکاتی که سیاستمداران صهیونیستی در مورد وضعیت اسرائیل و محیط پیرامونی و بین‌المللی‌اش دارند بازمی‌گردند. این ادراک‌ها فضای ذهنی صهیونیست‌ها را به گونه‌ای شکل داده‌اند که پیروزی خود را در منازعه‌ای که آغاز کنند محتوم می‌انگارند. به بیان بهتر، ادراک پیش‌برنده آنها در جنگ کنونی علیه غزه عبارت بوده است از احساس قدرت بیشتر در برابر طرف مقابل. این ادراک برتری‌انگارانه ناشی از عوامل ذیل بوده است:

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۳۷۸۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۴/۲۲

۱. بحران‌های داخلی در جوامع اسلامی: بسیاری از جوامع اسلامی در حال حاضر با بی‌ثباتی داخلی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. سوریه عملاً در طی چهار سال گذشته درگیر جنگ داخلی است. در مصر هرچند نظامیان کوشیدند با روی آوردن به کودتای نظامی ولو با حکومتی اقتدارگرا ثبات را بازگردانند ولی همچنان روزهای پرتلاشی را می‌گذرانند. عراق هم‌اکنون در فرایند سیاسی خود دچار چندپارگی و اختلافات سیاسی است و همزمان در حال پیکار با جبهه نظامی تکفیری - بعثی است. دولت‌های پادشاهی عربی هر روز بیم آن دارند که تحولات سیاسی و اجتماعی که از چهار سال پیش دامنگیر جهان عرب شده است آنها را نیز درنوردد.
۲. اختلافات میان دولت‌های مسلمان: در جهان اسلام، برخی دولت‌ها هستند که به‌جای تأکید بر مشترکات به اختلافات مذهبی دامن می‌زنند و زمینه‌های تنش‌ها و صف‌بندی‌های منطقه‌ای را فراهم می‌آورند. این صف‌بندی‌ها در برخی موارد به مداخله در امور داخلی برخی دیگر از کشورهای منطقه نیز کشیده شده است و چه بسا بحران‌های داخلی را به بحران‌های منطقه‌ای و حتی بین‌المللی مبدل ساخته است.
۳. تشدید فشارهای غرب بر کشورهای مسلمان خاورمیانه: دولت‌های غربی نیز از بستر منازعه‌آلود و تفرقه‌زده جهان اسلام بهره‌برداری می‌کنند و در این راستا می‌کوشند با اعمال فشار، تهدید نظامی و تحریم اقتصادی، دولت‌های منطقه را در حاشیه قرار دهند.
۴. کاهش توجه بین‌المللی به مظلومیت فلسطینی‌ها: عوامل فوق دست به دست هم می‌دهند و بحران‌های منطقه‌ای را بیش از پیش برجسته می‌سازند و افکار عمومی جهانی و منطقه‌ای را از توجه به آرمان فلسطین و قدس شریف دور می‌سازند.
۵. نقش بر آب کردن توافق فتح و حماس: حدود دو ماه پیش، فتح و حماس به عنوان دو سازمان عمده فلسطینی در مورد نحوه اداره فلسطین و دورنمای همکاری‌های خود به توافق رسیدند. هرچند رژیم صهیونیستی پیش از این توافق فلسطینی‌ها به این بهانه که فتح تمام مردم فلسطین را نمایندگی نمی‌کند از مذاکره صلح با تشکیلات خودگردان فلسطینی سر باز می‌زد ولی پس از توافق حماس با فتح، اعلام کرد که با وجود حماس دولت اشغالگر قدس حاضر به مذاکره برای رسیدن به صلح نیست. در همین راستا، رژیم صهیونیستی کوشید از طریق فشارهای تبلیغاتی و متهم کردن حماس به اقدامات تحریک‌آمیز و بی‌ثباتی‌آفرین و در نهایت تجاوز به غزه هم حماس را تضعیف کند و هم بین این گروه با فتح شکاف ایجاد نماید.

مواضع بین‌المللی در قبال اقدام تجاوزکارانه رژیم صهیونیستی

شروع و طولانی شدن این اقدام تجاوزکارانه که تاکنون تلفات زیادی را در غزه برجای نهاده است واکنش‌هایی را در سطح بین‌المللی برانگیخته است. در این میان، کشورهای عربی موضع منفعلانه‌ای را در قبال این تجاوز اتخاذ کردند. برای مثال، مصر بدون توجه به ابعاد انسانی این تجاوزگری، دو طرف فلسطینی و اسرائیلی را به پایبندی به آتش‌بس ۲۰۱۲ فراخواند. «بدر عبد العاطی» سخنگوی وزارت خارجه مصر ضمن ابراز نگرانی از تشدید اوضاع در اراضی فلسطینی، خواستار خویشتنداری و دوری کامل و فوری از خشونت متقابل و پرهیز از قربانی شدن تعداد زیادی از غیرنظامیان شد و صرفاً به این موضع‌گیری بسنده کرد که مصر به تلاش‌های خود برای همکاری و هماهنگی با تمامی طرف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی جهت جلوگیری از ریخته شدن خون غیرنظامیان ادامه می‌دهد. اتحادیه عرب بی‌آنکه اقدام قاطعی در این مورد انجام دهد صرفاً به موضع‌گیری در این زمینه بسنده کرد و در این اواخر پس از گذشت ۶ روز از تجاوزگری اسرائیل اعلام کرده است که نشست فوق‌العاده وزرای خارجه عرب درباره غزه در روز دوشنبه ۲۳ تیرماه برگزار می‌شود. قطر نیز صرفاً توجه خود را به پس از پایان تجاوز معطوف کرد و اعلام نمود که بیش از ۵ میلیون دلار برای بازسازی غزه کمک خواهد کرد.

ازسوی دیگر، کشورهای غربی عملاً با اسرائیل اعلام همبستگی کردند و اقدام تجاوزکارانه این رژیم را نوعی دفاع مشروع توصیف کردند. دولت آمریکا در آغاز درگیری در موضعی منفعلانه و البته حمایت‌گرایانه در قبال تهاجم رژیم صهیونیستی به نوار غزه تنها به تماس‌های تلفنی با برخی مقامات عربی اکتفا کرده است. ولی پس از آنکه این تجاوز طولانی شده است پس از تعلل فراوان، وزیر خارجه آمریکا خواستار آتش‌بس برای توقف حملات رژیم صهیونیستی علیه غزه شد و اعلام کرد که آماده است تا از اهرم روابط خود در خاورمیانه در تلاش برای برقراری آتش‌بس بین رژیم صهیونیستی و جنبش مقاومت اسلامی فلسطین (حماس) استفاده کند.

دیوید کامرون نخست‌وزیر انگلیس نیز در گفتگو با بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل حمایت لندن را از تجاوزات رژیم تل‌آویو اعلام و از حق این رژیم برای دفاع از خود تأکید کرد.

بان کی مون دبیر کل سازمان ملل متحد نیز با آغاز تجاوز از اسرائیل حمایت کرد، اما با طولانی شدن تجاوز و مقاومت فلسطینی‌ها و البته تداوم پاسخ‌های موشکی حماس، شورای امنیت سازمان ملل متحد خواستار آتش‌بس در غزه و احترام به حقوق بشر شد.

با این اوصاف، به طور کلی، به نظر می‌رسد دولت‌های غربی و عربی مواضع انفعالی در قبال اقدامات خشونت‌آمیز اسرائیل اتخاذ کرده‌اند و با موج تبلیغات رسانه‌ای در مظلوم جلوه دادن شهرک‌نشین‌های صهیونیست همراه شده‌اند. در این میان جمهوری اسلامی ایران با محکومیت شدید حملات ضد انسانی اسرائیل، خواستار اقدام فوری برای مقابله با این تجاوزگری شده است.

ملاحظات اساسی در مورد اقدام تجاوزکارانه رژیم صهیونیستی

بررسی روند نبرد در طی ۶ روز گذشته و تحولات میدانی و سیاسی در رابطه با آن ملاحظات ذیل را آشکار می‌سازد:

نخست آنکه، تجاوز اسرائیل به بهانه دست داشتن حماس در قتل سه شهروندش هیچ‌گاه دفاع مشروع به‌شمار نمی‌آید چراکه یکی از شرایط اساسی آن را که همانا تناسب دفاع با تهدید است در خود ندارد. بسیج نیروهای مسلح برای تلافی قتل سه شهروند با عقلانیت نظامی سازگار نیست. از این رو می‌توان استدلال کرد که این دلیل‌آوری اسرائیل بهانه‌ای بیش نبوده است.

دوم آنکه اقدام اسرائیل در بمباران اماکن مسکونی و حمله به غیرنظامیان مهمترین اصل حقوق مخاصمات مسلحانه را که همانا مصونیت غیرنظامیان است نقض می‌کند و با کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو مغایرت دارد.

سوم آنکه، اقدامات رژیم صهیونیستی در طی هفته اخیر با حقوق بشردوستانه بین‌المللی نیز منافات دارد. این رژیم با تداوم محاصره نظامی همه‌جانبه غزه عملاً کم‌رسانی به مجروحان و آسیب‌دیدگان غیرنظامی تجاوزات خود را با مشکلات اساسی مواجه ساخته است.

چهارم آنکه، روند موضع‌گیری سازمان ملل متحد عملاً برخوردهای دوگانه این سازمان با موضوعات مهم بین‌المللی را آشکار ساخته است به گونه‌ای که این سازمان حتی نمی‌تواند تجاوزگری را محکوم کند.

پنجم آنکه، خودداری رژیم صهیونیستی در روی آوردن به جنگ زمینی و تغییر رویکرد دولت‌های حامی اسرائیل از پشتیبانی همه‌جانبه از تجاوز اخیر به سوی تلاش برای برقراری آتش‌بس که در پی ایستادگی سرسختانه غزه و مقابله به مثل حماس از طریق حملات راکتی رخ داده است نشانگر آن است که اسرائیل در این تجاوزگری به هیچ‌یک از اهداف نظامی و سیاسی خود نرسیده است.

ششم آنکه، مقاومت شجاعانه حماس و مردم غزه و در نتیجه، طولانی شدن نبرد آشکار ساخته است که محاسبات رژیم صهیونیستی در مورد برتری خود و در موضع ضعف قرار داشتن جهان اسلام به طور عام و دولت حماس در غزه به طور خاص بسیار اشتباه بوده است و ادراک صحیحی در مورد تحولات جهان اسلام و جبهه مقاومت فلسطینی نداشته است.

توصیه‌های سیاستگذاری

با این اوصاف، به نظر می‌رسد که اسرائیل در این نبرد نیز همانند جنگ‌های ۲۲ روزه و ۸ روزه ناکام مانده است. اما آنچه در این میان اهمیت دارد، این است که تمامی مساعی باید در جهت پیشگیری از تکرار این قبیل وحشیگری‌ها سازمان یابد. در این راستا، پیشنهاد می‌شود دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران به گونه‌ای فعال گردد که فشارهای نهادی، ساختاری و گفتارانی بر اسرائیل برای منع این رژیم از تجاوزگری تقویت شود.

برای تقویت فشارهای نهادی بر رژیم صهیونیستی، پیشنهاد می‌شود که جمهوری اسلامی ایران تلاش‌های خود را در نهادهای بین‌المللی برای محکومیت اقدامات نامشروع این رژیم تقویت کند در این میان، مجلس شورای اسلامی می‌تواند ایفای نقش فعالانه در سازمان‌های بین‌المللی پارلمانی از قبیل اتحادیه بین‌المللی مجالس و مجمع پارلمانی آسیا و اتحادیه بین‌المجالس اسلامی سهم بسزایی در پیشبرد این سیاست داشته باشد.

برای تقویت فشارهای ساختاری بر رژیم صهیونیستی، پیشنهاد می‌شود که جمهوری اسلامی ایران در جهت کاستن از بحران‌های داخلی در کشورهای منطقه و تخفیف دادن اختلافات میان کشورهای منطقه با تلاشی مضاعف گام بردارد با این هدف که جایگاه دولت‌های مسلمان در ساختار نظام منطقه‌ای را ارتقا بخشد و رژیم صهیونیستی را در روندهای منطقه‌ای به حاشیه براند. در این راستا، مجلس شورای اسلامی می‌تواند از بُعد دیگر دیپلماسی پارلمانی بهره گیرد و در این چارچوب به فعال‌سازی هرچه بیشتر گروه‌های دوستی پارلمانی میان ایران و کشورهای منطقه با هدف نزدیک‌سازی دیدگاه‌های دولت‌ها و رفع سوءتفاهمات بپردازد.

برای تقویت فشارهای گفتارانی بر رژیم صهیونیستی، مجلس شورای اسلامی باید از طریق نامه‌نگاری‌های سرگشاده به نهادهای بین‌المللی و شخصیت‌های پرنفوذ بین‌المللی در جهت آگاه‌ترسازی افکار عمومی جهانی از جنایات صهیونیست‌ها گام بردارد.